

Piotr Serafin

Wpływ mniejszości kubańskiej na politykę USA wobec Kuby w latach 1959 – 2014

STRESZCZENIE:

W rozprawie doktorskiej założono zweryfikowanie hipotezy, mówiącej że wpływ mniejszości kubańskiej na politykę USA wobec Kuby maleje, ponieważ zanika wspólnota interesów przedstawicieli tej mniejszości, wzrasta stopień jej integracji ze społeczeństwem amerykańskim, a ponadto mniejszość ta nie proponuje nowych rozwiązań w polityce amerykańskiej wobec wyspy.

W rozdziale **pierwszym** uwzględniono najważniejsze elementy systemu politycznego, kluczowe z punktu widzenia wpływu mniejszości etnicznych na politykę USA wobec Kuby oraz mechanizmu kształtowania polityki zagranicznej, tj. diasporę, grupę interesu, imigrację, lobbing oraz grupę etniczną. Współczesna amerykańska literatura naukowa traktuje mniejszość kubańską w USA jako całość. W tamtejszej nomenklaturze stosowanym terminem na określenie mniejszości pochodzących z innych państw jest „**grupa etniczna**”. W kontekście rozważań nad tym pojęciem w ogóle oraz mniejszością kubańską w USA jako grupą etniczną najważniejszymi elementami wskazywanymi przez wielu badaczy są: wyodrębnione terytorium występowania, określony rodzaj organizacji politycznej, wspólny język i skala wartości realizowanych przez jedność form kulturowych, wytwarzanie własnych kanałów komunikacji i interakcji, posiadanie wewnętrznego członkostwa uznawanego przez samych członków wspólnoty oraz innych jako tworzącego kategorię wyróżnianą wśród innych o podobnym charakterze oraz wysoki stopień samowystarczalności i segregacji połączony ze staraniami zachowania i wzmacniania tych czynników. Pojęcie **imigracji** dla potrzeb tej pracy można rozpatrywać w trzech zasadniczych wymiarach badawczych: socjologicznym, prawnym i politologicznym. W znaczeniu socjologicznym i w kontekście tematu pracy będzie ono rozumiane jako masowy ruch ludności z jednego państwa (Kuby) do drugiego (USA), najczęściej w poszukiwaniu wolności oraz poprawy warunków życia. W znaczeniu prawnym imigracja Kubańczyków do Stanów Zjednoczonych jest określona przez treści amerykańskich aktów prawnych obowiązujących w analizowanym okresie. W wymiarze politologicznym i w kontekście niniejszej pracy imigracja jest rozumiana jako napływ ludzi pochodzących z Kuby będącej państwem o niewielkich tradycjach demokratycznych do Stanów Zjednoczonych cieszących się statusem wysoko rozwiniętej gospodarczo demokracji. Przyczynami imigracji jest chęć poprawy warunków życia (imigracja ekonomiczna), a uchodźstwa próba ocalenia życia lub ucieczka przed prześladowaniami (jak ma to miejsce w przypadku uciekinierów z reżimów totalitarnych lub autorytarnych, w których na masową skalę łamane są prawa człowieka). Pojęciem opisującym rozmieszczenie niektórych grup etnicznych wskutek procesu migracji, w tym kubańskiej w Stanach Zjednoczonych, jest „**diaspora**”. Wiąże się ono z rozproszeniem tej grupy etnicznej na terytorium USA (oraz innych państw). Diaspora kubańska w USA, składająca się

z politycznych uchodźców i ekonomicznych imigrantów, jest przykładem grupy etnicznej posiadającej swoją ojczyznę w postaci innego państwa, co determinuje rodzaj jej aktywności politycznej. Obecność imigrantów politycznych zaznaczona jest najbardziej wśród osób przybyłych do Stanów Zjednoczonych z wyspy w latach 60., 70. i początku 80., zaś imigranci ekonomiczni dominują wśród przybyłych w późniejszym czasie. Diaspora różni się od wygnania, które ma charakter zdecydowanie indywidualny, co nie wyklucza jednak jej współtworzenia przez wygnańców. Diaspory nie są typowymi wspólnotami imigrantów postrzeganymi jako tymczasowe. Są one częścią transnarodowych sieci obejmujących ich ojczyzny oraz państwa przyjmujące. W obrębie diaspory dochodzi też do przenikania się w obu kierunkach elementów rodzimej kultury z kulturą państwa przyjmującego.

Pod względem **form organizacji** mniejszości etniczne w USA wykazują się wysokim stopniem włączenia w tamtejszy system polityczny. Obecności członków diaspory kubańskiej w strukturach władzy federalnej (zwłaszcza egzekutywy i legislatywy), stanowej i lokalnej sprzyjała silna koncentracja geograficzna na południu Florydy połączona z redefiniowaniem tamtejszych okręgów wyborczych. Aktywność tej grupy przybiera też formę grup interesu i powiązanych z nimi grup lobbingowych. Jej dopełnieniem są różnorodne formy zrzeszania się w postaci aktywnych politycznie fundacji i stowarzyszeń pozwalających im na skuteczne działanie wobec władz USA jako państwa przyjmującego oraz wchodzenie w interakcje z innymi sektorami społeczeństwa.

Mniejszości etniczne, w tym kubańska, przejawiają swoją aktywność głównie wobec prezydenta i jego administracji oraz Kongresu będących najważniejszymi decydentami w zakresie **polityki zagranicznej**. Dzieje się tak za sprawą rosnącej w ostatnich dekadach roli prezydenta jako promotora rozwiązań prawnych, wraz z dysponującym rozległymi kompetencjami aparatem biurowym z Departamentem Stanu na czele. Drugą instytucją będącą celem zabiegów lobbingowych mniejszości kubańskiej pozostaje Kongres cechujący się w ostatnich dekadach rolą reaktywną wobec działań inicjowanych przez egzekutywę, ale jednocześnie dysponujący możliwością decydowania o dalszym losie sankcji jako głównego instrumentu amerykańskiej polityki wobec Kuby.

Aktywni politycznie Kubańczycy mieszkający w Stanach Zjednoczonych są przede wszystkim **grupą interesu**, a dopiero w drugiej kolejności grupą nacisku. Wtórność tej drugiej kategorii wobec pierwszej wynika z faktu posługiwania się powszechnie stosowanymi metodami wspólnymi dla działań innych grup etnicznych (jak nacisk, lobbing, w tym oddolny, czy reprezentacja) wobec celów, które mają zostać za ich pośrednictwem osiągnięte (np. w zakresie embarga czy stosunków dyplomatycznych). Kubańczycy w USA są grupą interesu z uwagi na ich chęć zapewnienia sobie wpływu na proces decyzyjny w amerykańskim systemie politycznym. W przypadku tej grupy ma miejsce specjalizacja rzecznictwa

interesów przede wszystkim w postaci stosowanego przez nią **lobbingu** ustawodawczego (w Kongresie) i administracyjnego (stosowanego wobec organów egzekutywy).

W rozdziale **drugim** scharakteryzowano kubańską mniejszość m.in. z uwzględnieniem jej genezy, miejsca w społeczeństwie amerykańskim i jej relacji z innymi grupami etnicznymi oraz partycypacji w systemie politycznym USA. Poruszono również zagadnienie jej instytucjonalizacji oraz latynizacji. Wskazano, że główne linie podziału pod względem ekonomicznym, wykształcenia i aktywności politycznej przebiegają między pierwszą i drugą a pozostałymi falami imigracyjnymi. Wynika to ze skorzystania przez starszych członków diaspory z korzystniejszego prawodawstwa imigracyjnego w USA oraz kapitału finansowego, jakim dysponowali pierwsi imigranci po 1959 r.

Jeśli chodzi o jej **genezę**, to imigrację kubańską do USA po 1959 r. można podzielić na kilka fal mających odpowiadające im cechy charakterystyczne. Najstarszą jest ok. 30-tys. imigracja z lat 1959-1962, której członkowie nazywani są „złotymi wygnańcami”. Składa się ona głównie z bogatej i białej części społeczeństwa kubańskiego, która wyemigrowała z wyspy tuż po dojściu do władzy Fidela Castro. Druga fala imigracji (tzw. ucieczki/loty ku wolności) miała miejsce w latach 1965-1975, kiedy drogą morską i powietrzną do Stanów Zjednoczonych dotarło niemal 300 tys. osób, w większości krewnych „złotych wygnańców”. Trzecią falę imigracyjną stanowią uczestnicy *exodusu* z Mariel z 1980 r. w liczbie ok. 125 tys. Od wcześniejszych imigrantów różnili się oni stopniem zamożności i wykształcenia, składem rasowym oraz poglądami politycznymi. Ze względu na te cechy *marielitos* są postrzegani jako rozsądnik pozornej spójności diaspory kubańskiej w USA. Czwartą falą imigracyjną są tzw. *balseros* przedostający się do USA na tratwach w pierwszej połowie lat 90. Ich liczba osiągnęła kulminację w lecie 1994 r. przekraczając wówczas 7 tys. osób. Imigracja ta, w której przeważali mężczyźni, charakteryzowała się wysokim odsetkiem osób czarnoskórych. Jako piątą falę postrzega się Kubańczyków przybywających do USA na przełomie XX i XXI w. Jej członkowie, podobnie jak *balseros*, emigrowali z wyspy bardziej z powodów ekonomicznych niż politycznych.

Mniejszość kubańska w USA charakteryzuje się znacznym stopniem koncentracji geograficznej. Aż trzech na czterech Kubańczyków osiedliło się w stanach należących do geograficznego Południa tego państwa, a zwłaszcza na południu Florydy, a także w stanie New Jersey. Na przestrzeni kolejnych dekad mniejszość ta była adresatem licznych regulacji prawnych określających status jej członków, głównie ograniczających przywileje w uzyskaniu amerykańskiego obywatelstwa i zrównujących jej status z innymi grupami etnicznymi w świetle prawa imigracyjnego. W 2000 oraz 2010 r. Amerykanie pochodzenia kubańskiego (urodzeni już w USA oraz naturalizowani) stanowili ok. 3,5% całej populacji Stanów Zjednoczonych. Kubańczycy mieszkający w tym państwie są jedną ze słabiej zróżnicowanych rasowo latynoamerykańskich grup etnicznych, w której aż 85% respondentów deklarowało

przynależność do rasy białej. Jednocześnie jest to grupa, której poziom zamożności i stopa bezrobocia, plasują się między średnią dla Latinoamerykanów i dla całości społeczeństwa.

Ewolucja mniejszości kubańskiej w USA po 1959 r. polegała m.in. na odwołaniu się od traktowania pobytu w USA jako tymczasowego na korzyść osiedlenia o charakterze stałym. Tendencja ta przełożyła się na zaniechanie angażowania się w działalność zakładającą rychły powrót na Kubę na rzecz zwiększania własnej aktywności w amerykańskim systemie politycznym. Pojawienie się *marielitos* pogłębiło podziały w obrębie diaspory w kategoriach społecznych, rasowych, gospodarczych, a nawet na tle religijnym. Ponadto zmusiło diasporę do przejścia z pozycji ofensywnych do obrony własnego wizerunku nadszarpniętego po 1980 r. Przybycie *balseros*, choć nie pociągnęło za sobą podobnego efektu, to i tak przyniosło rozczarowanie wielu wcześniejszym imigrantom liczącym na łatwe pozyskanie sojusznika w walce przeciwko rządowi Castro. Na przeszkodzie tym oczekiwaniom stanęły doświadczenia polityczne, jakie na komunistycznej Kubie były udziałem *balseros* i *marielitos* przed opuszczeniem przez nich wyspy. Antagonizmy, jakie dały o sobie znać w następstwie przybycia obydwu fal powodowały, że coraz trudniej było wskazać wspólne interesy łączące diasporę. Współzawodnictwo Kubańczyków przybyłych po 1980 r. z innymi imigrantami ekonomicznymi odsuwało u nich na dalszy plan cele polityczne w postaci walki z komunizmem stawiane sobie przez „złotych wygnańców” i przedstawicieli „lotów ku wolności”. Oprócz uczestników samych fal imigracyjnych odrębnym podmiotem jest pokolenie ich dzieci, które często nigdy nie były na Kubie i nie czują bezpośredniego związku z tym państwem. Taka zapośredniczona przez krewnych relacja z wyspą osłabia motywację potomków uciekinierów do działań na rzecz zmian na samej Kubie. Marginalizacja roli etnicznych zasobów w funkcjonowaniu kubańskiej enklawy gospodarczej przyczyniła się do zanikania solidarności etnicznej diaspory. Wtórny wobec tych zagadnień była kwestia posługiwania się językiem angielskim jako szansy na zdobycie lepszego zatrudnienia i awansu społeczno-zawodowego, a także językiem hiszpańskim jako nośnikiem kultury państwa ojczystego oraz idei kubańskości (*cubanidad*).

Diaspora kubańska wymyka się łatwej klasyfikacji co do formy swojej **interakcji** ze społeczeństwem amerykańskim jako przyjmującym. W przypadku przedstawicieli starszych fal można twierdzić, że ich funkcjonowanie jest bliższe modelowi integracji niż asymilacji, o czym świadczy silna identyfikacja etniczna jej przedstawicieli. W odniesieniu do członków diaspory wywodzących się z nowszych fal bardziej zasadne wydaje się wskazanie strategii komunalizmu z uwagi na ich chęć utrzymywania kontaktów z państwem pochodzenia. Chociaż integracja jest wskazywana jako najkorzystniejszy model współistnienia mniejszości etnicznej ze społeczeństwem przyjmującym, to diaspora kubańska na południu Florydy nie uniknęła konfliktów zarówno z Afroamerykanami, jak też anglosaską częścią społeczeństwa.

Polityczna partycypacja diaspory kubańskiej w amerykańskim systemie politycznym przejawia się zarówno w jej korzystaniu z czynnego i biernego prawa wyborczego, co przekłada się odpowiednio na relatywnie wysokie współczynniki aktywnych wyborców, jak też udział przedstawicieli tej mniejszości w administracji prezydenckiej oraz Kongresie (początkowo w Izbie Reprezentantów, a następnie w Senacie). Obecność diaspory w USA zaznaczyła się również w judykaturze powołaniem sędziów pochodzenia kubańskiego w tamtejszych sądach różnych szczebli.

Procesom instytucjonalizacji diaspory kubańskiej w USA, skorelowanej z długością zamieszkiwania jej członków w tym państwie, sprzyjała rosnąca w wyniku kolejnych fal imigracyjnych liczebność tej grupy, jej kapitał ludzki w postaci zdolności do organizowania się i politycznych działań. Najbardziej wpływową organizacją kubańską w latach 80. i pierwszej połowie lat 90. była Narodowa Fundacja Kubańsko-Amerykańska (CANF) lansująca program konserwatywny i dzięki swojej sprawnej organizacji zaangażowana w obsługę programu adresowanego do kubańskich uchodźców. Choć początkowo instytucjonalizacja ta przebiegała zgodnie z wytyczonym przez starszych imigrantów kierunkiem politycznym, to z czasem zaczęła ona odzwierciedlać podziały zarysowujące się w obrębie tej mniejszości, zwłaszcza po śmierci Jorge Mas Canosa, będącego jednym z założycieli Fundacji. Z jednej strony zjawisko to może być uznane za niekorzystne ze względu na potencjalne osłabienie siły wpływu kubańskiej diaspory, z drugiej jednak dwugłós wśród członków tej grupy etnicznej co do najważniejszych kwestii dotyczących polityki USA wobec Kuby, takich jak embargo, umożliwił zachowanie dostępu do politycznych decydentów w przypadku alternacji władzy w Kongresie czy na stanowisku prezydenta. Charakterystyczne dla diaspory kubańskiej jest jej niewielkie zaangażowanie w uczestnictwo w organizacjach panlatynoamerykańskich, co jest oznaką trudności we wzajemnej integracji imigrantów z Kubą oraz z innych państw regionu wynikające z rozbieżnych interesów.

W kontekście relacji z innymi grupami etnicznymi wywodzącymi się z Ameryki Łacińskiej mniejszość kubańska w USA jedynie częściowo podlega zjawisku **latynizacji**. W wymiarze politycznym proces ten przejawia się zatracaniem przez nią jej dotychczasowego statusu jako elektoratu republikańskiego *en bloc* oraz słabnącym poparciem dla embarga, zwłaszcza wśród jej członków urodzonych już w Stanach Zjednoczonych. Czynniki sprzyjające procesowi latynizacji są trojakiego rodzaju: po pierwsze, wynikają z wysiłków imigrantów kubańskich, przede wszystkim przybyłych po 1980 r., w utrzymywaniu silnych związków z Kubą jako państwem swojego pochodzenia, ułatwione uznawaniem przez władze w Hawanie podwójnego obywatelstwa członków diaspory; po drugie, są następstwem upływu czasu spędzonego w USA i zjawiska segmentowej asymilacji w postaci przechodzenia od identyfikacji etnicznej do klasowej oraz po trzecie, są związane z utratą przywilejów dla Kubańczyków w amerykańskiej polityce imigracyjnej. Czynniki spowalniające latynizację również wynikają z trzech przyczyn: po pierwsze, przywiązania do Partii Republikańskiej i wyhamowania tempa rosnącej

identyfikacji z Partią Demokratyczną; po drugie, z różnic w przesłankach skłaniających do imigracji Kubańczyków (przeważający czynnik wolnościowy) oraz przybyszów z innych państw Ameryki Łacińskiej (przeważający czynnik ekonomiczny); a po trzecie, z niskiego odsetka małżeństw międzyetnicznych z udziałem imigrantów kubańskich.

W rozdziale **trzecim** analizowane są wartości reprezentowane przez członków mniejszości kubańskiej w USA w postaci szerokiego spektrum poglądów i ugrupowań na przestrzeni dekad: od skrajnie konserwatywnych po ugodowe oraz od działających legalnymi metodami po ugrupowania paramilitarne. Nawiązano w nim do **interesów diaspory** odzwierciedlanych w polityce wybranych prezydentów wywodzących się z **Partii Demokratycznej i Partii Republikańskiej**. Przywiązanie elektoratu kubańskiego do Partii Republikańskiej znajduje jedynie częściowe uzasadnienie w świetle decyzji podejmowanych na korzyść diaspory przez politycznych decydentów wywodzących się z obydwu wielkich partii. Wiele spośród aktów prawnych, dzięki którym imigranci kubańscy znaleźli się w pozycji uprzywilejowanej względem imigrantów z innych państw, zostało uchwalonych dzięki obecności Demokratów w Kongresie lub Białym Domu. Dwoma znaczącymi wydarzeniami, które zdecydowały o odplywie elektoratu kubańskiego od Demokratów było fiasko inwazji w Zatoce Świń za czasów prezydentury J.F. Kennedy'ego oraz decyzja o deportacji Eliana Gonzaleza podjęta w 2000 r. przez administrację Billa Clintona. Szczególne poparcie dla Republikanów przedstawiono na przykładzie administracji **Ronald Reagana**, której poglądy były zbieżne z prezentowanymi przez konserwatywne skrzydło diaspory. To właśnie wtedy zaczęło ono wpływać na władze federalne za pośrednictwem nowych narzędzi, przede wszystkim Narodowej Fundacji Kubańsko-Amerykańskiej (CANF) oraz uzyskało szereg korzystnych dla siebie rozwiązań prawnych, m.in. dotyczących tworzenia własnych środków masowego przekazu. Sprawa deportacji 6-letniego **Eliana Gonzaleza** z 2000 r. obrazuje rozdźwięk między poglądami członków diaspory kubańskiej a większością amerykańskiego społeczeństwa oraz polityczne konsekwencje decyzji podjętych przez ówczesne władze federalne. W rozdziale ujawniono też **rozbieżności** między ideologiczną wrogością konserwatywnego skrzydła diaspory wobec władz w Hawanie a podejściem pragmatycznym przejawianym przez ugrupowania skłonne do kompromisu. W ostatnim z podrozdziałów opisano **rywalizację grup interesu** w obrębie diaspory kubańskiej konstatując, że reprezentujące ją lobby nie zawsze zabiega przed władzami federalnymi o rozwiązania korzystne dla wszystkich członków tej mniejszości.

W rozdziale **czwartym** przedstawiono mechanizmy dotyczące udziału kubańskiej grupy etnicznej w polityce USA wobec Kuby. W ciągu ostatnich dekad **Kongres** USA stał się dla diaspory miejscem, w którym potrafi ona skutecznie lobbować na rzecz korzystnych rozwiązań prawnych stosując przy tym wiedzę ekspercką oraz nacisk ze strony elektoratu w konkretnych okręgach wyborczych (lobbying oddolny). Świadczy to o zaawansowanym stopniu jej integracji w amerykańskim systemie politycznym.

Uchwalenie ustaw Torricellego (1992) i Helmsa-Burtona (1996) spowodowało zacieśnienie amerykańskiego embarga nałożonego na Kubę oraz przesunięcie ciężaru decyzyjnego w sprawie jego ewentualnego zniesienia z władzy wykonawczej na Kongres. Skutecznemu wpływaniu przez kubańską diasporę na politycznych decydentów sprzyjał w ubiegłych dekadach początkowo brak, a później słabość, konkurencyjnego lobby etnicznego czy w postaci innych grup nacisku. W działaniach tych przewagę wciąż mieli zwolennicy utrzymania embarga wywodzący się głównie spośród zamożnych przedstawicieli starszych fal migracyjnych. Przypadek reprezentującej branżę cukrową i skutecznej politycznie rodziny Fanjulów, wspierającej finansowo zarówno Demokratów jak i Republikanów, stanowi dowód na istnienie różnic w postrzeganiu wspólnych interesów diaspory jako całej wspólnoty nawet w obrębie przedstawicieli tej samej fali migracyjnej. Działalność kongresmanów na forum **caucuses** należy uznać za umiarkowanie skuteczną w dziedzinie amerykańskiej polityki wobec Kuby. Listy formułowane przez ich członków są wyraźnymi znakami świadczącymi o stanowisku podpisujących je wobec określonych zagadnień w relacjach kubańsko-amerykańskich, ale zawarte w nich postulaty pozostają często niezrealizowane. Chociaż nieformalne grupy w Kongresie stanowią atrakcyjny sposób prezentacji aktywności tworzących je senatorów i reprezentantów, to ich znaczenie dla kształtowania relacji amerykańsko-kubańskich pozostaje marginalne. Z tego powodu żadna z tego typu grup nie była platformą do skutecznego promowania interesów diaspory, lecz bardziej służyła zwiększeniu widoczności aktywności politycznej kongresmanów w oczach ich wyborców. W odniesieniu do **prezydenckiej administracji** kubańska diaspora wywierała nacisk w postaci finansowania kampanii wyborczych kandydatów na najwyższy urząd w państwie, dostarczania wiedzy eksperckiej za pośrednictwem organizacji wyspecjalizowanych, takich jak CANF, czy wreszcie przez kontakty z prominentnymi członkami administracji. Dodatkowym atutem była umiejętność uzyskania dostępu do prezydentów, zwłaszcza Reagana i Clintona odpowiednio przez Jorge Mas Canosę i Alfonso Fajula. Pojawianie się propozycji dotyczących zmian w istniejącym prawodawstwie odnośnie do **embarga** wobec Kuby świadczy o interakcji pomiędzy egzekutywą a tą mniejszością etniczną. Nie utraciła ona zdolności wpływania na władzę wykonawczą pomimo zakończenia zimnej wojny czy alternacji urzędu prezydenckiego między przedstawicielami dwóch wielkich partii amerykańskich. Umiejętność znalezienia wspólnych interesów przez prominentnych członków diaspory z kolejnymi administracjami prezydenckimi odbywała się kosztem wspólnoty interesów diaspory jako całości.

Choć diaspora kubańska plasuje się dopiero w drugiej dziesiątce najbardziej liczebnych grup etnicznych w Stanach Zjednoczonych, to środki finansowe gromadzone za pośrednictwem tworzonych przez nią **komitetów akcji politycznej** (PAC-sów) lokują się na drugim miejscu po proizraelskich i prożydowskich. Odzwierciedla to dużą determinację członków mniejszości kubańskiej w osiągnięciu postawionych sobie przez nią celów, zwłaszcza w zakresie amerykańskiej polityki zagranicznej. Diaspora wspierała

finansowo zarówno kandydatów demokratycznych, jak i republikańskich, co zapewniało jej dostęp do politycznych decydentów bez względu na ich przynależność partyjną. Rozbieżność co do celów, jakie miały być finansowane za pośrednictwem poszczególnych PAC-sów jest kolejnym argumentem przemawiającym za zanikiem wspólnoty interesów wśród tej grupy etnicznej. Opanowanie umiejętności posługiwania się lobbieniem oraz instrumentami finansowymi w postaci komitetów akcji politycznej świadczy o wysokim stopniu integracji diaspory w systemie politycznym USA z resztą społeczeństwa amerykańskiego.

W podrozdziale będącym studium przypadku omówiono formy aktywności politycznej mniejszości kubańskiej **na poziomie lokalnym** przejawiającej się m.in. w polemice prasowej oraz działaniach wymierzonych przeciw poszczególnym członkom diaspory. Aktywność tej mniejszości na poziomie lokalnym była głównie udziałem jej konserwatywnego skrzydła i niejednokrotnie oznaczała pojawienie się sytuacji konfliktowych z innymi grupami etnicznymi, przede wszystkim na tle odmiennie odbieranych wizyt zagranicznych gości, które doszły do skutku (Nelson Mandela) lub jedynie były planowane (kubańskie zespoły muzyczne). Z jednej strony, wojownicza postawa nie sprzyjała integracji tej części diaspory z resztą lokalnej społeczności, z drugiej zaś imigranci kubańscy wykazali się umiejętnością wykorzystania środków masowego przekazu do osiągnięcia swoich celów politycznych. Poruszono również zagadnienie obecności diaspory w **środkach masowego przekazu**, w tym kształtowania systemu medialnego południowej Florydy przez utworzenie Radia i TV Martí. Obecność tej mniejszości była widoczna przede wszystkim na łamach prasy (zwłaszcza w trakcie sporu z gazetą „Miami Herald” w pierwszej połowie lat 90.), a w mniejszym stopniu również na falach radiowych, w telewizji oraz w Internecie (w tym w postaci blogów). Ten ostatni jako medium bardziej popularne wśród młodszych członków diaspory pozwala na zamieszczanie w nim treści bardziej wyważonych oraz bliższych rzeczywistości Kuby z racji ich tworzenia przez autorów wywodzących się z wyspy. W pracy poruszono również zagadnienie **etyki dziennikarzy** w kontekście ich finansowej niezależności. Przyjmowanie wynagrodzeń ze źródeł rządowych zostało przez ekspertów ocenione krytycznie jako konflikt interesów skutkujący podważeniem wiarygodności dziennikarskiej w obiektywnym przedstawianiu kluczowych zagadnień dotyczących relacji między USA a Kubą.

W rozdziale **piątym** zawarto zmiany, jakie w amerykańskiej polityce wobec Kuby dokonały się pod wpływem diaspory kubańskiej oraz na skutek zewnętrznych uwarunkowań (głównie geopolitycznych związanych z końcem zimnej wojny i rozpadem ZSRR). Ich przejawem było **włączenie do procesu decyzyjnego organizacji diaspory** (połączone z jej instytucjonalizacją w polityce imigracyjnej) oraz częściowe **przewartościowanie amerykańskiej polityki wobec Kuby** przejawiające się zaprzestaniem postrzegania jej jako zagrożenia dla Stanów Zjednoczonych. W latach 60. i 70. ugrupowania imigrantów kubańskich nie były na szerszą skalę zainteresowane udziałem w systemie politycznym USA z uwagi na

postrzeganie swojego pobytu na terytorium tego państwa jako tymczasowego. Traktowane wówczas instrumentalnie przez prezydenckie administracje, od lat 80. stały się samodzielnymi aktorami na amerykańskiej scenie politycznej. Ta ewolucja była możliwa dzięki rozpoczęciu postrzegania przez diasporę swojego pobytu w USA jako stałego miejsca zamieszkania, zgromadzonemu przez nią kapitałowi ludzkiemu i finansowemu, wiedzy eksperckiej oraz zbieżności poglądów prominentnych przedstawicieli tej mniejszości etnicznej z poglądami ówczesnej administracji prezydenta Ronalda Reagana.

Koniec zimnej wojny uwidoczniał podział między zwolennikami a przeciwnikami utrzymania embarga obecny w diasporze kubańskiej. Jej konserwatywne skrzydło znalazło nieoczekiwane sojuszników wśród obrońców środowiska przeciwnych inwestycjom w wydobywanie ropy naftowej u wybrzeży Kuby. Po przeciwnej stronie znalazło się szerokie spektrum podmiotów zainteresowanych liberalizacją sankcji, do których zaliczyć można członków diaspory o umiarkowanych poglądach skłonnych do rozmów z władzami w Hawanie, przedstawicieli sektora rolnego, turystycznego, środowiska naukowego, grup religijnych, związanych z niesieniem pomocy humanitarnej oraz lobby naftowego. Na korzyść przewartościowania amerykańskiej polityki wobec Kuby przemawia szeroka koalicja organizacji przeciwko sankcjom, uwarunkowania geopolityczne w postaci końca zimnej wojny oraz wysuwany przez koła biznesowe postulat podobnego traktowania Kuby oraz Chin, jako państw łamiących prawa człowieka. Przeciwko wspomnianemu przewartościowaniu występuje rozproszenie i luźne powiązania organizacji opowiadających się przeciw utrzymywaniu embarga, brak wystarczającej wiedzy eksperckiej służącej politycznym decydom w tej dziedzinie połączone z brakiem całościowej wizji amerykańskiej polityki zagranicznej oraz dwustronnych stosunków między Kubą a USA. W rozdziale analizowane są ponadto **perspektywy wpływu diaspory na amerykańską politykę wobec Kuby** w postaci trzech scenariuszy rozwoju. Na korzyść pierwszego z nich, zakładającego wzrost wpływów, przemawia względna niezależność diaspory od uwarunkowań zewnętrznych (zwłaszcza w postaci ustaw zaostrzających embargo wchodzących w życie jeszcze kilka lat po zakończeniu zimnej wojny) oraz odwrócenie tendencji ku stopniowej liberalizacji poglądów politycznych członków diaspory obserwowane w ostatnich latach. Za drugim wariantem, zakładającym utrzymanie wpływu na politycznych decydom, przemawiają wewnętrzne uwarunkowania samego systemu politycznego USA preferujące utrzymywanie politycznego *status quo* w danej dziedzinie. Trzecim najbardziej prawdopodobnym scenariuszem jest powolna utrata wpływów przez diasporę (a zwłaszcza jej konserwatywne skrzydło) na skutek rosnącej dywersyfikacji tej mniejszości i zatracania przez nią wspólnoty interesów oraz pojawienia się konkurencyjnych grup interesu zabiegających o zniesienie amerykańskich sankcji wobec Kuby.

W wyniku rozważań podjętych w powyższych rozdziałach główna hipoteza postawiona w pracy została zweryfikowana jako częściowo prawdziwa. Za jej pozytywną weryfikacją przemawia fakt zanikania wspólnoty interesów tej grupy etnicznej oraz brak zasadniczo nowych rozwiązań w polityce USA wobec Kuby lansowanych przez diasporę. Postulaty zgłaszane przez jej liderów dotyczą głównie kwestii embarga jako jedyne realnego narzędzia w rękach amerykańskich decydentów politycznych. Za częściowym sfalsyfikowaniem powyższej hipotezy przemawia fakt znacznych nierówności w integracji mniejszości kubańskiej z amerykańskim społeczeństwem oraz w tamtejszym systemie politycznym.